

DE TRENCAR I ESTRIPAR

Cristina Arrazola-Oñate
María Cañas
Eli Cortiñas
Momu & No Es

INTERMITENTS

De trencar i estripar inclou una exposició i presentacions personals dels projectes i les trajectòries de quatre artistes —quatre que són cinc, només que dues d'elles treballen a l'unison— que utilitzen unes imatges públiques o unes codificacions preexistents, arrabassades de diverses fonts i reutilitzades per extreure'n un tercer sentit. Que adopten, citen, torcen, recontextualitzen les icones de la cultura popular i els consums ociosos, amb un sentit crític implícit o explícit. Aquest és el primer lliurament d'*Intermitents*, un cicle d'activitats de caràcter regular que, amb un format obert, inclou pràctiques de la imatge en moviment en tots els seus suports, formats i manifestacions.

29.11.2016 – 11.01.2017

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

Ajuntament de
Barcelona

Intermitències de trencar i estripar Eugeni Bonet

L'elenc d'aquest programa és fruit d'un càsting, per dir-ho així, i de la intuïció de posar en relació quatre artistes en funció d'uns aspectes que hi he entre-vist en comú. El primer és el d'una afició apropiacionista i furtiva per treballar amb unes imatges públiques, preexistents, més buscades que no pas trobades (segons dóna a entendre, no prou encertadament, una expressió fixada: *found footage*), arrabassades de diverses fonts i reutilitzades per extreure'n un tercer sentit. Treballar amb aquestes imatges, llestes per consumir, però també sobre els codis que se'n desprenen.

El doble dispositiu d'aquesta activitat sorgeix d'una proposta oberta i del diàleg amb les mateixes artistes. D'una banda, una tria d'obres en exhibició contínua, en bucle. D'altra banda, durant quatre dies consecutius, un seguit de presentacions, xerrades o encontres que han de permetre una revisió més àmplia de la seva trajectòria i dels seus plantejaments i processos de treball.

Cristina Arrazola-Oñate hi presenta els cinc lliuraments del projecte *Plano contra plano*, que posa doblement en relació les qüestions de gènere amb la tipologia dels gèneres cinematogràfics, el rol de dones i homes en la societat i la seva representació en les ficcions audiovisuals. L'autora treballa en cada cas sobre un espècimen reconegut d'aquelles tipologies genèriques de les fàbriques de somnis i malsons —de la sèrie A a la B, de l'ofici artesà a la política d'autors—, amb diferents aproximacions i procediments que també inclouen una peça en la tradició compiladora-cumulativa dels estereotips per destil·lar-ne la cèl·lula mare, l'arquetip d'un motlle determinat.

De María Cañas s'inclouen dos dels aldarulls més contundents de la seva producció recent i sempre desenfrenada. Videocollages estripats i «punkarres» que passen pel túrmix de la culinària digital les empremtes fugisseres, escampades a la xarxa de les vanitats, del culte profà a l'*smartphone* i altres intel·ligències artificials per als pocatraces (*La mano que trina*). O el doll perpetu de la televisió més xarona, contaminada pels purins de la matèria fecal que escampa i de la qual es retroalimenta, però redimida i sacralitzada pels supremes valors del mal

gust i la grolleria (*Fuera de serie*). D'on la terrorista arxivera sevillana conclou que «una altra televisió és possible» (només que avui no «passarà pel tub», sinó per una xarxa desencadenada), però també, com va rapejar Gil Scott-Heron, que «la revolució no serà televisada».

Eli Cortiñas presenta la seva obra més recent, *The most given of givens*, un tríptic de projeccions on afina els procediments —juxtaposicions, ecos, contrapunts, batecs d'imatges— d'altres obres prèvies de composició multipantalla. A diferència d'altres vídeos en què partia d'una sola font, d'especejaments de films de Hollywood, independents o d'autor —o de tot just un *punctum* en tal pla o escena—, Cortiñas combina aquí un material més heterogeni —imatges i sons (no sempre en correspondència pel lliscament dels retalls entre les tres pantalles)— que inclou tant cinema d'aventures i *blockbuster* com cinema d'autor, així com algunes imatges documentals preses per l'autora. Un treball proper al concepte d'*etnografia experimental*¹ i al voltant del mite de Tarzan —l'home-mico, el bon salvatge blanc—, motivat en part per les arrels de l'artista a l'arxipèlag canari i la seva proximitat al continent africà.

Els projectes de Momu & No Es combinen elements performatius, ficcions estrafolàries i *bubblegum* visual. Aquí presenten *Soft Mud and the Fanboy*, una obra originalment concebuda per a l'exposició «Pop Politics: Activismos a 33 revoluciones».² El seu component central és una narrativa bigarrada de colors cridaners i merengats, efectes a dojo i videoclips en préstec que arriben a confondre's amb la posada en escena que els enclou. Tot plegat esdevé una apoteosi del simulacre i el desdoblament, incloent-hi el grup La Casa Azul i el cantant mexicà Silverio com a ens de ficció paradoxalment reals, en una faula sense moralitat que esdevé un pretext per tractar de la construcció de la relació entre ídols i fans; i de les emocions, les palpitations del desig, el sentit de comunitat a l'estació fugissera de la joventut.

¹ Concepte introduït per Catherine Russell al seu llibre del mateix títol, *Experimental Ethnography: The Work of Film in the Age of Video*, Durham, NC: Duke University Press, 1999.

² Centro de Arte Dos de Mayo (CA2M), Móstoles, Madrid, 2012-2013.

*Destruir (i reconstruir), va dir ella*¹ Ingrid Guardiola

Veig María Cañas, Eli Cortiñas, Momu & No Es i Cristina Arrazola-Oñate a la plaça pública, a punt de ser cremades per la seva resistència a un ordre normatiu, patriarcal, burgès i capitalista, reciclant les ruïnes del capitalisme icònic en un moment de superàvit audiovisual, controlant la funció reproductiva de l'art, cridant les paraules que María Cañas recupera de *Simón del desierto*, de Luis Buñuel: «¡No us deixeu cremar en el foc d'una contemplació vana!». Les miro i les veig petonejant el foc de les seves visions, ancorades sovint en l'imaginari pop i en la cultura de masses, i reutilitzant-ne les brases. Aquestes brases que, de vegades, són imatges pròpies i, en altres casos, són imatges expropiades tant de la història del cinema com de la televisió o d'Internet com a gran abocador de detritus audiovisuals.

Mentre que Harun Farocki² i molts altres autors ens conviden a sospitar de les imatges, la manera que tenen les autores de fer-ho és prioritzant l'imaginari per damunt de la imatge, com deia Gaston Bachelard: «El valor d'una imatge es mesura per l'extensió de la seva aurèola imaginària».³ No hi ha res de més benaurat, en una època en què el valor de les coses (i de les obres com a coses) es mesura d'una manera extremament puntual, que la idea de trajectòria, i les artistes aquí convocades responen a aquesta idea, fent del trajecte una ocasió per construir un imaginari, un laberint personal amb portes de sortida, una *Wunderkammer* plena de nòduls, de temes recurrents, identificables, genuïns. A més a més, les autores aquí convocades també comparteixen interessos i visions: participen de l'*uncanny valley* (allò sinistre) amb més o menys humor, amb més o menys sentit de l'absurd, reutilitzen materials preexistents de la història de les imatges, desmunten els gèneres del cinema i del camp de l'art i desarticulen els estereotips de gènere des d'una mirada feminista de necessitat, resultat de veure's elles mateixes en relació amb el món com a estrangeres. Estrangeres que, com els satèl·lits, romanen fora del planeta però hi estan lligades a causa de la força de la gravetat que aquest exerceix sobre elles.

¹ Al·lusió a la novel·la i pel·lícula *Détruire, dit-elle* (1969), de Marguerite Duras.

² FAROCKI, H.; *Desconfiar de las imágenes*, Ed. Caja Negra, 2013, Buenos Aires.

³ BACHELARD, G.; *L'Air et les songes. Essai sur l'imagination du mouvement*, Librairie José Corti, 1943, p. 5.

«Sóc una *chocho videns*. Des de petita he tingut la necessitat de ser marciàna i porca»,⁴ diu María Cañas. Giovanni Sartori, a *Homo Videns*,⁵ indica que l'home «videoformat» s'ha convertit en algú incapaç de comprendre abstraccions i d'entendre conceptes. La posició d'aquestes artistes serà la contrària. Com a autèntiques *chocho videns*, usaran els fòrceps de la intel·ligència i de la sensibilitat per dotar d'un nou sentit les imatges preexistents, sempre excessives en una cultura de la pantalla i de la interfície omnipresents. Les artistes són espigoladores, practiquen una mirada ecològica en el sentit que reciclen imatges quasi sense afegir nous detritus en l'esfera del capitalisme cognitiu, i també en el sentit que estudien les relacions entre els éssers i el medi on viuen, entenen que el medi és la mediasfera, són les mateixes imatges.

Són bones filles de les cuineres que amb quatre ingredients elaboraven les millors receptes: *do it yourself* de tota la vida. Totes elles usen el que Hito Steyerl anomena *raw material*,⁶ imatges i material de baixa definició, innobles, i construeixen fecundes al·legories amb el que tenen a mà, amb un «grapat de detritus»⁷ digitals de la nostra cultura per qüestionar-ne els fonaments. Cortiñas ho aplica a les seves exposicions, Momu & No Es als seus experiments performàtics, i María Cañas i Cristina Arrazola-Oñate al seus videocollages i obres audiovisuals. La sala de muntatge és un espai de cocció, estomacal, uterí, de cosit i, sobretot, de recosit.

Com a genets de l'art i de l'audiovisual, munten, desmunten i remunten les imatges i els llocs convencionals sobre els quals s'erigeix la cultura. Com els quatre genets de l'Apocalipsi, són visionàries en els seus treballs, provocadores (*provocare*, cridar o fer sortir cap endavant) en les seves visions.

«Destruir!», van dir elles, i, a continuació, «Reconstruir!», tornar el foc a les cendres i a les brases en la soledat hiperpoblada de les seves visions; fer créixer mons possibles i dotar de possibles sentits un món pràcticament impossible de nomenar, de veure, de transitar.

⁴ María Cañas, dins l'especial de *Metrópolis* (La2, 27 de setembre de 2015) dedicat a l'autora.

⁵ SARTORI, G.; *Homo videns*, Ed. Taurus, 1998, Buenos Aires, p. 17.

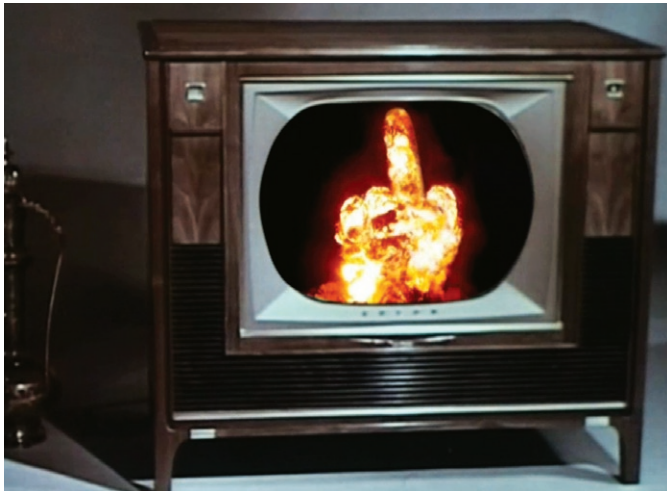
⁶ STEYERL, H.; *Los condenados de la pantalla*, Caja Negra Editora, 2014.

⁷ Adaptació del títol que María Cañas ha posat al seu últim taller audiovisual: «Con un puñao de detritus».

Cristina Arrazola-Oñate
Plano contra plano. Desmuntatge de gènere
en els gèneres cinematogràfics, 2013-2014

María Cañas
La mano que trina, 2015
Fuera de serie, 2012

Eli Cortiñas
The most given of givens, 2016

Cristina Arrazola-Oñate

Plano contra plano.

Desmuntatge de gènere en els gèneres cinematogràfics
2013-2014

Es tracta de dur a terme una sèrie de «reparacions» de certs models cinematogràfics instituïts, iniciar una investigació sobre els gèneres cinematogràfics des d'una perspectiva de gènere i des d'una característica experimental. Per realitzar aquesta investigació, s'han utilitzat eines d'apropiació, desmuntatge, remuntatge, intervenció, reparació, reconstrucció i rearticulació, en una mena de cruïlla d'estils i pràctiques que pretenen fugir de les catalogacions i registres en els quals es basen els mitjans audiovisuals.

No es tracta d'una «subversió» ni d'una «transgressió», sinó de la reparació d'alguns tics dels gèneres cinematogràfics en els quals s'han educat diverses generacions de dones i d'homes.

Núm. 1. Melodrama (4 min 20 s)

A partir de la pel·lícula *Només el cel ho sap* (*All that heaven allows*, 1955), dirigida per Douglas Sirk

Núm. 2. Cinema negre (13 min 44 s)

A partir de la pel·lícula *El falcó maltès* (*The Maltese Falcon*, 1941), dirigida per John Huston

Núm. 3. Musical (14 min 13 s)

A partir de la pel·lícula *West Side Story* (1961), dirigida per Robert Wise i Jerome Robbins

Núm. 4. Terror (3 min 6 s)

A partir de les pel·lícules *Night of the Living Dead* (1968), *Scary Movie* (2000, 2001, 2003, 2006), *Braindead* (1992), *The Texas Chain Saw Massacre* (1974), *Bride of Frankenstein* (1931), *Night of the Creeps* (1986), *Friday the 13th II* (1981), *Return of the Living Dead* (1985), *Dracula* (1931), *Basket Case* (1982), *Frankenstein* (1931), *M. Eine Stadt sucht einen Mörder* (1931), *A Nightmare on Elm Street* (1987), *The Shining* (1980), *Friday the 13th* (2009), *Alien* (1979), *The Blair Witch Project* (1999), *Scream 1, 2, 3, 4* (1996, 1997, 2000, 2011), *Hellraiser* (1987)

Núm. 5. Ciència-ficció (7 min 52 s)

A partir de la pel·lícula *L'home amb raigs X als ulls* (*The Man With the X-Ray Eyes*, 1963), dirigida per Roger Corman

María Cañas

La mano que trina

2015

Vídeo, 11 min 27 s, instal·lació amb ferralla electrònica i mides variables
Obra produïda per Animalario TV Producciones, amb l'ajuda del
Centro Andaluz de Arte Contemporáneo (CAAC)

La vida és allò que passa mentre mirem el mòbil. Aviat no necessitarem llegir ni parlar idiomes, en tindrem prou de saber udolar. *La mano que trina* és un mostrar sobre el costat fosc de la tecnologia, el sentiment de «tecnoparanoia», la religió del *selfie*, les «tecnopaties», la demència digital, l'obsolescència programada, l'*e-waste*, el «posthumanisme»... És una sàtira sobre com els *smartphones*, les *tablets* i els ordinadors estan destruint la poca massa crítica (per no dir la poca massa grisa) de la nostra societat, cada vegada més banal i infantilitzada, en gran part per culpa de l'*smartphones addiction*.

Si, a mitjan segle XIX, Karl Marx va preconitzar l'alienació vital i laboral dels treballadors (aixafats per la cruel bota del capitalisme), l'alienació —trista i falsament hedonista— del públic al nostre segle només pot procedir de la dictadura dels ben anomenats *smartphones* (i dic «ben anomenats» perquè obtenen el seu enginy de les neurones que xuclen tothora dels seus feliços i ingenus propietaris, de manera que no seria impropï definir-los com a *cibervampirs neuronals*).

Fuera de serie

2012

Vídeo, 35 min 39 s

Obra produïda per Animalario TV Producciones i Legal Music, S.L.,
dins el projecte Ficciones en Serie, per al SOS 4.8 Zona Arte,
comissariat per Jordi Costa

Fuera de serie és un *show serial killer*, una lluita contra la distracció en què la justícia poètica arrasa la ficció, un zàping delirant i interactiu entre els esdeveniments de la vida real i els de les sèries de televisió. Una maquinària implacable i apocalíptica de mutació i redempció dels estereotips i les icones d'aquestes sèries, en què allò *kitsch*, *camp*, grotesc i *softcore*, així com la realitat i la ficció emeses, es fonen d'una manera humida (com en un somni embriac del masegat Benny Hill).

Aquesta obra és un llançaflames contra les grans corporacions, banquers i governs regits per psicòpates, corruptes, llepaculs i incompetents que ens han portat a la vora de l'abisme. Una escopinada, una motoserra que esquartera la democràcia irreal i no representativa.

És un *patchwork serial* polièdric de continguts subversius, compromès amb el que és políticament incorrecte i amb aquella minoria rabiosa que sap que la revolució mai no serà televisada.

Eli Cortiñas

The most given of givens

2016

Videoinstal·lació, 3 canals,
Full HD, estèreo, 30 min en bucle

Si Tarzan aconsegueix fusionar dos mites d'origen, com ara la ruïna i el que és salvatge, i projecta un futur en el qual allò urbà pot ser naturalitzat i la bèstia civilitzada, quin lloc li queda a la naturalesa no domesticada, els animals i les plantes, i a les altres cultures no occidentals, «les tribus»? Si observem la producció cinematogràfica de *Tarzan*, podem veure que el seu lloc és el del llenç en el qual es reflecteix la projecció. És el de l'ornament per a la narració blanca. Darrere de Jane i les llums blanques que la il·luminen, es projecten documents etnogràfics de comunitats africanes. També es projecten animals que corren per l'estepa africana. Aquestes escenes mostren precisament l'escenificació no d'un fet, sinó d'un punt de vista: l'eurocèntric blanc. Ni els animals ni les tribus no poden interactuar en la narració, només acompanyen un relat que els té com a ornament mut. Narrar no és només explicar. És disposar també dels mitjans tecnològics per produir la narració. En aquest cas el film, ja sigui en la seva faceta cinematogràfica o documental-etnogràfica. A *Tarzan*, hi conflueixen totes dues, i mostren que el límit que les separa és difícil de traçar. Un fenomen semblant es pot recuperar de les cròniques de viatgers europeus i els seus viatges d'ultramar cap als nous mons. Com assenyala Michel de Certeau, entre «ells» i «nosaltres» s'instaura la diferència de l'escriptura, que posa de manifest immediatament una relació de poder. Aquí, escriptura, de la mateixa manera que cinema, s'entén com un mitjà tecnològic que permet la narració i el punt de vista. Les hores de films etnogràfics sobre comunitats indígenes o de manades en alguna estepa africana desades en algun arxiu no són simples «documents», sinó «monuments» de la construcció d'un punt de vista.

«Re-utilitzant» aquests materials, difractant els límits que superposen la idea de document i monument, de narració i mitjà tecnològic, el muntatge d'Eli Cortiñas a *The most given of givens* desfocalitza *the point(s) of view(s)* dels mites d'origen occidental-modern sobre els quals es debat el nostre futur avui: acabar de reconstruir palaus que evocuen el món grecoromà o defensar el medi ambient de l'avanç de la civilització industrialitzada fins a remuntar-lo a un moment de naturalesa pura.

Tomás Bartoletti (Humboldt-Universität zu Berlin, Universitat de Buenos Aires) – «Entre les ruïnes del mite i el monument de la naturalesa»

Momu & No Es

Soft Mud and the Fanboy

Madrid, 2012

Vídeo Full HD, estèreo, 15 min

Vladimir Hologram

Madrid, 2012

Vídeo Full HD, sense so, 5 min en bucle

Una videoinstal·lació que explora la construcció de les ficcions i la recepció dels mites per part dels espectadors, prenent com a *leitmotiv* una història musical i les vivències de certes experiències «fanaticoafectives».

Vladimir és un jove de 29 anys, fan de Silverio, àlies del compositor mexicà Julián Ledé. Casio és veí de Vladimir. Tots dos mantenen una relació marcada per l'amor als ídols musicals, en la qual Casio és obsequiat cada dia amb un retrat de la cantant Madonna pintada de negre. Com diu el mateix Vladimir a Casio: «Tothom necessita algú a qui seguir». La trama relata els vincles que es van establir entre Vladimir, Casio i Silverio, els moments d'adoració, saturació i afecte entre ells, tot plegat simbolitzat a través dels objectes que produeix Vladimir, fragments de cançons i videoclips.

A través de les diferents tecnologies i mètodes de relació propis de la música, i dels afectes, activismes i ideologies que van sorgint, es posen en qüestió els components emocionals i físics, la consideració del que és una família o una comunitat, o els espais desitjats com a llocs de confrontació i afecte.

Presentacions monogràfiques

Cristina Arrazola-Oñate

(A propòsit de) Plano contra plano.

Desmuntatge de gènere en els gèneres cinematogràfics

Dimarts 29 de novembre, 19 h

Virreina LAB

La via experimental, la investigació artística, es presenta com un territori on poder practicar certs desplaçaments de sentit, certes alteracions en les imatges, en les estètiques i en les polítiques de visibilitat de les dones que portin a qüestionar models rígids, com ara els gèneres cinematogràfics, en els quals es basa la producció audiovisual, tant des del punt de vista visual com conceptual.

María Cañas

Con un puñao de detritus.

Reciclatge audiovisual en les multituds connectades

Dimecres 30 de novembre, 19 h

Virreina LAB

Trobada experimental inspirada i activada per la videoguerrilla, l'apropiacionisme, el *fake*, la «videomàquia» i la videoremescla postgenèrica, porca i marciana de la mà (o de la cua) de l'Archivera de Sevilla. En aquesta trobada convidem els assistents a gaudir d'un recorregut audiovisual preparat per la Cañas en el qual sacsejarem les imatges i en sospitarem, per transformar-nos en éssers més crítics, salvatges i creatius. També serà el moment de conèixer alguna cosa més sobre processos de creació audiovisual apropiacionista, i per tractar d'infinites temes relacionats amb les noves narratives cinematogràfiques després d'internet.

Eli Cortiñas

PLAYBACK_Eli Cortiñas

Dijous 1 de desembre, 19 h

Virreina LAB

Qüestionar les imatges, conversar-hi, escoltar-les, amansir-les, alliberar-les, recontextualitzar-les; dissociar la imatge del so, el so de la paraula, la paraula del sentit; comprendre la vida mateixa com una posada en escena, fomentar la dialèctica entre l'autenticitat i la interpretació en un intent de crear identitat. Aquestes són algunes de les eines crítiques que Cortiñas planteja al llarg d'un recorregut per la seva trajectòria. L'artista ens oferirà, a més, una mirada al seu arxiu d'obres incompletes, de rumbos erronis i de carrerons sense sortida a la recerca d'allò sovint indomable del metratge trobat.

Momu & No Es

Environmental Benefits of Video Conferencing

Divendres 2 de desembre, 19 h

Virreina LAB

Un recorregut a través de treballs d'artistes coetanis a nosaltres, que incorporen la tecnologia com a forma de llenguatge en els seus processos i produccions artístiques. Aquesta sessió ens permetrà projectar un determinat escenari amb relació al context on s'inscriu la nostra pràctica.

Entrada gratuïta
Aforament limitat

El moviment intermitent és un dels mecanismes que han permès crear la il·lusió d'allò que convencionalment, i un xic aporèticament, anomenem *imatges-en-moviment* (*moving images, motion pictures*). Moviment, però, que s'estableix entre imatges (fotogrames) o partícules d'imatge (píxels) que se succeeixen veloçment. Moviment que s'instaura en els seus intervals.

Intermitents és una sèrie d'esdeveniments que tenen lloc regularment als espais a peu de carrer de La Virreina Centre de la Imatge.

Esdeveniments que tenen com a nexa l'art que belluga de la imatge en moviment en tots els seus suports, mitjans i manifestacions (actuals i pretèrites), i que adopten un format obert de projeccions, instal·lacions, presentacions, trobades, microexposicions i altres activitats.

Un format obert que s'estén també a allò que s'hi presenta, amb mostres i programacions tant col·lectives o temàtiques com individuals.

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, de 12 a 20 h
Entrada gratuïta

barcelona.cat/lavirreina
twitter.com/lavirreinaci
facebook.com/lavirreinaci